

Γιώργος Ν. Πολίτης
Καθηγητής Κοινωνικής Φιλοσοφίας

Παν/πολη
Ζωγράφου, Αθήνα,
Τ.Κ. 157 03

Τηλ. 210-7277321

Σεμινάριο: Φιλελευθερισμός-Σοσιαλισμός

5. Εξισωτισμός – Σοσιαλισμός Ι

- 5.1 Ζαν-Ζακ Ρουσσώ – Κοινωνικό συμβόλαιο
- 5.2 Αίτημα και θεμελίωση της Ισότητας
- 5.3 Γενική βούληση / θετική ελευθερία
- 5.4 Γαλλική Επανάσταση
- 5.5. Ιακωβινισμός/Καθοδήγηση/Υποκατάσταση

Ο άνθρωπος γεννιέται ελεύθερος και βρίσκεται παντού αλυσοδεμένος. Κι' όποιος πιστεύει ότι είναι κύριος των άλλων δεν είναι λιγότερο δούλος. Πως συνέβη αυτή η μεταβολή; Το αγνωώ. Τι είναι εκείνο που την καθιστά νόμιμη. Πιστεύω ότι σε αυτό μπορώ να απαντήσω. Jean-Jacques Rousseau, *Το κοινωνικό συμβόλαιο*, Πόλις, 2004, Ι, 1, σελ. 48

Να βρεθεί μια μορφή συνένωσης που θα υπερασπίζεται και θα προστατεύει με όλη της τη δύναμη από κοινού το πρόσωπο και τα αγαθά κάθε μέλους, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ο καθένας, αν και σχηματίζει ενιαίο σώμα με όλους, θα υπακούει ωστόσο μόνο στον εαυτό του και θα παραμένει το ίδιο ελεύθερος όσο και πριν. Αυτό είναι το θεμελιώδες πρόβλημα στο οποίο το κοινωνικό συμβόλαιο δίνει τη λύση. Ζαν-Ζακ Ρουσσώ, *Το κοινωνικό συμβόλαιο*, Πόλις, 2004, Ι, 1, σελ. 61, *Το κοινωνικό συμβόλαιο*, Πόλις, 2004, Ι, 1, σελ. 61

Εν αντιθέσει προς τον ελεύθερο άνθρωπο της φυσικής κατάστασης, (l' homme naturel vivant à l' état de la nature) ο πολιτισμένος άνθρωπος (l' homme naturel vivant à l' état de la société) γεννιέται και πεθαίνει σκλάβος, το βρέφος φασκιώνεται και τυλίγεται με ρούχα, το πτώμα κλείνεται μέσα στο φέρετρο. Καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ο πολιτισμένος άνθρωπος φυλακίζεται από τους θεσμούς της οργανωμένης κοινωνίας. Βλ. Jean-Jacques Rousseau, *Αιμίλιος*.

Ο Ρουσσώ, δεν προτείνει όντως ότι ο άνθρωπος οφείλει να επιστρέψει στη φυσική κατάσταση, αλλά ότι οφείλει να την ξαναδεί από το επίπεδο που σήμερα έχει φτάσει. Kant, *Werke*, VII, 221.

Κάθε κοινωνική αρετή του ανθρώπου δεν είναι παρά ένα κίβδηλο νόμισμα, αυτός που τις περνά για χρυσάφι, δεν είναι παρά ένα παιδί, Kant, *Werke*, VIII, 38.

Ο Ρουσσώ δεν είχε τόσο άδικο όταν προτιμούσε την κατάσταση των αγρίων... Είμαστε σε μεγάλο βαθμό καλλιεργημένοι με την Τέχνη και την Επιστήμη. Είμαστε πολιτισμένοι κατά κόρον σε κάθε λογής τρόπους κοινωνικής ευγένειας και ευπρέπειας! Αλλά μας λείπουν ακόμη πολλά για να θεωρηθούμε ηθικοποιημένοι. Ενώ τα κράτη ξοδεύουν όλες τις δυνάμεις τους για τις μάταιες και βίαιες επεκτατικές προθέσεις τους κι έτσι αδιάκοπα εμποδίζουν την αργή προσπάθεια για εσωτερική μόρφωση των πολιτών τους... δεν είναι να περιμένουμε τίποτα του είδους τούτου (δηλ. τον εσωτερικό πολιτισμό) αφού τούτο απαιτεί μια μακρά εσωτερική εργασία εκείνου του συλλογικού όντος για τη μόρφωση των πολιτών του. Κάθε καλό που δεν μπολιάζεται απάνω σε ένα ηθικά αγαθό φρόνημα, δεν είναι τίποτα άλλο από καθαρή επίφαση κι αθλιότητα που λαμποκοπά. Kant, *Werke*, IV, 161 μτφρ., Ι. Καντ, *Δοκίμια*, Δωδώνη, 1971, σσ. 35-36.